

Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης¹

Βασιλική Φελούκα²

Ευαγγελία Γαλανάκη³

Οι αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών/μαθητριών του Δημοτικού σχολείου σε σχέση με το φύλο, την ηλικία, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και τη σχολική επίδοση

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει πιθανές διαφορές ως προς τις αναγνωστικές προτιμήσεις των παιδιών σε σχέση με το φύλο, την ηλικία, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, τη σχολική επίδοση και την επίδοση στη Γλώσσα. Η έρευνα έγινε σε Δημοτικά σχολεία της Αθήνας και του Πειραιά. Οι συμμετέχοντες ήταν 1.136 μαθητές/μαθήτριες Δ' και Στ' Δημοτικού, που συμπλήρωσαν την ελληνική προσαρμογή του *Ερωτηματολογίου Αναγνωστικών Προτιμήσεων (The Reading Preferences Survey, Bundy, 1982)*. Τα δεδομένα έδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς όλες τις μεταβλητές που μελετήθηκαν. Τα ευρήματα συζητούνται με αναφορά στη σχετική διεθνή ερευνητική βιβλιογραφία και ερμηνεύονται με βάση γνωστές απόψεις για τη σχέση του παιδιού με την ανάγνωση. Τέλος, με βάση τα ευρήματα, παρουσιάζονται μερικές προτάσεις για την εκπαιδευτική πράξη με στόχο την προαγωγή της φιλιαναγνωσίας.

Λέξεις-κλειδιά: Αναγνωστικές προτιμήσεις, φύλο, ηλικία, κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, σχολική επίδοση, μαθητές Δημοτικού σχολείου.

Children's reading preferences as a function of gender, age, socio-economic level and school achievement

Abstract

The aim of this research was to investigate children's reading preferences as related to gender, age, socio-economic level, general academic achievement and reading achievement. Participants were 1,136 fourth- and sixth-grade students from public schools in Athens. They completed the Greek adaptation of *The Reading Preferences Survey* (Bundy, 1982). The data indicated statistically significant differences among all variables studied. Results are

¹ Καθηγητής στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών

² Σχολική Σύμβουλος, Υποψήφια Διδάκτωρ στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών

³ Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών

discussed in the framework of the existing research literature on reading preferences of primary school children and in relation to well-known theoretical formulations about children's reading. Finally, on the basis of the data, suggestions for promoting children's love of reading are presented.

Keywords: Reading preferences, gender, age, socio-economic level, school achievement, primary school children.

Εισαγωγή

Σύμφωνα με σχετικά πρόσφατες θεωρητικές και εμπειρικές μελέτες, οι αναγνωστικές προτιμήσεις των παιδιών προσδιορίζονται από το ίδιο το αναγνωστικό υλικό και το αναπτυξιακό επίπεδο των μαθητών (Μαλαφάντης, 2005) και μπορεί να επηρεάζονται από τη γνώση του θέματος και την εμπλοκή του εκπαιδευτικού σε αυτό (Eccles, 1989). Πολυάριθμες έρευνες έχουν δείξει ότι όλοι οι μαθητές έχουν μερικές γενικές αναγνωστικές προτιμήσεις, όπως οι περιπέτειες, το μυστήριο και τα βιβλία με αστεία και αινίγματα (Clark & Foster, 2005; Fisher & Ayers 1990; Greaney & Hegarty 1987). Πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι μερικοί μαθητές προσελκύονται από μη μυθοπλαστικά βιβλία, ενώ άλλοι γοητεύονται περισσότερο από τις μυθοπλασίες (Dreher, 2003). Για όλους τους μαθητές τα πιο δημοφιλή αναγνώσματα ήταν τα περιοδικά, τα μυθιστορήματα και τα κόμικς, με τους μεγαλύτερους μαθητές να δείχνουν ισχυρότερη προτίμηση για τα περιοδικά από ό,τι οι μικρότεροι μαθητές, ενώ τα λιγότερο δημοφιλή ήταν τα βιβλία που αναφέρονταν σε τεχνικά θέματα και οι εφημερίδες (Nippold, Duthie, & Larsen, 2005). Νεότερη έρευνα (Awais & Ameen, 2013) έδειξε ότι στις πρώτες θέσεις των προτιμήσεων των μαθητών Α΄ έως Ε΄ δημοτικού ήταν τα βιβλία με ιστορίες, με πληροφορίες για διάφορα θέματα, τόπους και πρόσωπα, καθώς και τα περιοδικά, ενώ τα κόμικς και οι εφημερίδες ήταν στις τελευταίες προτιμήσεις, όπως και στην έρευνα των Majid και Tan (2007). Στην ίδια έρευνα (Awais & Ameen, 2013), το αναγνωστικό υλικό διακρίθηκε σε μυθοπλασίες και μη μυθοπλαστικά βιβλία. Από τις μυθοπλασίες, οι περιπέτειες και οι ιστορίες με ζώα ήταν στις πρώτες θέσεις των προτιμήσεων, ακολουθούμενες από τις αστείες ιστορίες, τα παραμύθια και τις ιστορίες για ανθρώπινες σχέσεις. Έπονταν οι ιστορίες επιστημονικής φαντασίας, οι ιστορίες μυστηρίου και τα λαϊκά παραμύθια. Οι ιστορίες φαντασίας και τρόμου ήταν στις τελευταίες θέσεις των προτιμήσεων. Από τα μη μυθοπλαστικά βιβλία, τα παιδιά προτιμούσαν να διαβάζουν περισσότερο πληροφορίες για τα ζώα και την επιστήμη (π.χ. εφευρέσεις, πειράματα κ.ά.).

Ακολουθούσαν στις προτιμήσεις τους τα βιβλία για φυτά, αθλήματα και χόμπι, ενώ η ιστορία και η γεωγραφία ήταν στις τελευταίες θέσεις των προτιμήσεών τους. Ανάλογα ευρήματα ως προς τις πρώτες και τελευταίες προτιμήσεις μυθοπλαστικών και μη μυθοπλαστικών βιβλίων έδειξε και η έρευνα των Majid και Tan (2007).

Ανασκόπηση παλαιότερων ερευνών (Weintraub, Robinson, Smith, & Plessas, 1972) κατέδειξε μια τάση μείωσης των αναγνωστικών ενδιαφερόντων από τη Δ' προς τη Στ' δημοτικού. Άλλες έρευνες έδειξαν ότι οι κατηγορίες θεμάτων που προτιμούσαν περισσότερο οι μαθητές Ε' και Στ' δημοτικού ήταν: (α) τα ζώα και το μυστήριο, το χιούμορ, η συναρπαστική δράση και οι πληροφορίες (Lauritzen & Cheves, 1974), (β) το χιούμορ, τα αστεία και αινίγματα, η περιπέτεια, οι κατασκευές, τα ζώα, η μαγεία και η φαντασία, η ποίηση, η ρεαλιστική μυθοπλασία, η φύση, οι οικογενειακές σχέσεις, η πληροφόρηση, οι πράξεις και τα συναισθήματα των χαρακτήρων, τα ηθικά μαθήματα και οι εικόνες (Greenlaw & Wielan, 1979) και (γ) το μυστήριο και οι περιπέτειες, ενώ στις τελευταίες προτιμήσεις ήταν η ιστορία/γεωγραφία και τα παιδιά/οικογένεια (Summers & Lukasevich, 1983). Άλλη έρευνα σε νεαρούς εφήβους (Shelly, 1990) έδειξε ισχυρή προτίμηση για την ανάγνωση χιουμοριστικών ιστοριών και ιστοριών τρόμου και ακολουθούσαν οι ιστορίες μυστηρίου, τα ιστορικά μυθιστορήματα, οι περιπέτειες και η επιστήμη. Η ποίηση και η βιογραφία ήταν πολύ χαμηλά στις προτιμήσεις των παιδιών (Chiu, 1984· Clark & Foster, 2005· Kimmins 1986· Snellman, 1993· Summers & Lukasevich, 1983· Worthy, Moorman, & Turner, 1999), ενώ το μυστήριο και η περιπέτεια ήταν στις πρώτες προτιμήσεις των παιδιών και των δύο φύλων (Bundy, 1982· Clark & Foster, 2005· Fisher, 1988· Graham, 1986· Hawkins, 1983). Ακόμη, έχει βρεθεί σταδιακή μείωση της προτίμησης για τα παραμύθια από την αρχή έως το τέλος της σχολικής ηλικίας (Βάμβουκας, 1990β· Favat, 1977· Fisher & Ayres, 1990· Graham, 1986) και μείωση της δημοτικότητας της βιογραφίας και της ποίησης με αντίστοιχη αύξηση της προτίμησης για τη θεματική κατηγορία των αθλημάτων (Fisher & Ayres, 1990). Ωστόσο, σε μια άλλη έρευνα (Sturm, 2003), βρέθηκε ότι η ποίηση είναι στην τρίτη θέση των αναγνωστικών προτιμήσεων των μαθητών. Η σχετικά υψηλή αυτή θέση οφείλεται, τουλάχιστον εν μέρει, στο ότι η ποίηση είχε συμπεριληφθεί στην ευρύτερη θεματική κατηγορία της λογοτεχνίας.

Στον ελληνικό χώρο η διερεύνηση των αναγνωστικών προτιμήσεων των μαθητών Γ' έως Στ' δημοτικού (Βάμβουκας, 1990α, 1990β) έδειξε ότι τα παιδιά προτιμούν, κατά σειρά, τα μυθιστορήματα και τα διηγήματα, τα παραμύθια και τους μύθους και έπονται τα κόμικς, τα οποία δεν εμφανίζονται με υψηλή συχνότητα προτίμησης. Σε νεότερη έρευνα με μαθητές Στ' δημοτικού (Μαλαφάντης, 2005), βρέθηκε ότι τα παιδιά προτιμούν περισσότερο αναγνώσματα

με περιπέτειες, μυστήρια-μαγεία, επιστημονική φαντασία και τεχνολογία. Υψηλά στις προτιμήσεις τους ήταν η φαντασία, το χιούμορ και τα κόμικς, ενώ η ποίηση ήταν μία από τις τελευταίες προτιμήσεις τους.

Παλαιότερα (Lauritzen & Cheves, 1974) αλλά και νεότερα ερευνητικά ευρήματα ανέδειξαν συστηματικές διαφορές φύλου ως προς τις αναγνωστικές προτιμήσεις. Γενικότερα, τα αγόρια διαβάζουν λιγότερο από τα κορίτσια (Clark, 2014· Clark & Burke, 2012· Clark & Foster, 2005· Coles & Hall, 2002), ενώ τα κορίτσια διαβάζουν περισσότερο για αναψυχή από ό,τι τα αγόρια (Abilock, 2002· Clark, 2014· Clark & Burke, 2012· Clark & Foster, 2005· Swalander & Taube, 2007) και έχουν πιο θετική αναγνωστική στάση (Clark, 2012, 2013· Clark & Douglas, 2011· Swalander & Taube, 2007). Επίσης, τα κορίτσια διαβάζουν περισσότερα βιβλία από ό,τι τα αγόρια και προτιμούν περισσότερο τις μυθοπλασίες (Clark & Foster, 2005).

Ειδικότερα, τα αγόρια προτιμούν περισσότερο τις φυσικές επιστήμες και τα αθλήματα (Chiu, 1984), ενώ τα κορίτσια τις βιογραφίες, την τέχνη, τα αστεία, τα παραμύθια, τα ζώα και την ποίηση (Clark, Torsi, & Strong, 2005· Fisher, 1988· Fisher & Ayres, 1990· Hackrader & Moore, 1992). Σε άλλες έρευνες βρέθηκε ότι τα αγόρια προτιμούν την περιπέτεια, τις φυσικές επιστήμες, τα αθλήματα, τα βιβλία γνώσεων (Johnson & Greenbaum, 1982· Summers & Lukasevic, 1983) και το διάστημα (Haynes & Richgels, 1992), ενώ τα κορίτσια επιλέγουν το μυστήριο, τις ρομαντικές ιστορίες, την οικογενειακή και σχολική ζωή, τα ζώα και τα παραμύθια (Johnson & Greenbaum, 1982· Summers & Lukasevich, 1983), καθώς επίσης την ιστορία, τις κοινωνικές επιστήμες και τις φυσικές επιστήμες (Haynes & Richgels, 1992). Τα αγόρια προτιμούν τα αθλήματα, την αγωνιώδη περιπέτεια και το μυστήριο, καθώς και τις ιστορίες με ζώα, ενώ τα κορίτσια προτιμούν τα πολυεθνικά θέματα, τα βιβλία για την οικογενειακή ζωή και τα παιδιά, καθώς και τις καλές και τις εφαρμοσμένες τέχνες (Wolfson, Manning, & Manning, 1984). Άλλη έρευνα (Simpson, 1998) έδειξε ότι τα αγόρια προτιμούν να διαβάζουν περιπέτειες, για επιστήμη και αθλήματα, ενώ τα κορίτσια προτιμούν τις ιστορίες με ζώα και τις ιστορίες για τα προβλήματα των εφήβων, καθώς και ρομαντικές ιστορίες, ιστορίες για τη φιλία και ιστορικά μυθιστορήματα (Griva, Alevriadou, & Semoglou, 2012). Πιο πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα (Clark, 2013) έδειξαν ότι τα αγόρια προτιμούν να διαβάζουν ιστορίες με εγκλήματα, πόλεμο και κατασκοπεία, καθώς και για επιστήμη και αθλήματα περισσότερο από ό,τι τα κορίτσια, τα οποία προτιμούν τις ρομαντικές ιστορίες και τις ιστορίες με ζώα.

Στα κορίτσια συνήθως αρέσει η ανάγνωση ιστοριών διαφόρων ειδών και ύφους (Clark, Osborne, & Akerman, 2008· Fisher, 1994), είναι πιθανό να διαβάζουν ιστορίες, περιοδικά και

ποιήματα περισσότερο από ό,τι τα αγόρια (Sainsbury, 2004) και έχουν μια ισχυρότερη προτίμηση για τα ποιήματα και τις βιογραφίες (Clark et al., 2005· Nippold et al., 2005). Από την άλλη μεριά, τα αγόρια προτιμούν αναγνωστικό υλικό σχετικό με την επιστήμη, τον αθλητισμό και την πληροφόρηση (Fisher, 1994), προτιμούν να διαβάζουν κόμικς, περιοδικά και ιστορίες τρόμου (Worthy et al., 1999), αναζητούν βιβλία που συνδέονται με τα ενδιαφέροντά τους και στα οποία έχουν δυνατότητα πρόσβασης (Dreher, 2003) και είναι περισσότερο πιθανό να διαβάζουν κόμικς, εφημερίδες και βιβλία πληροφοριών (Sainsbury, 2004). Πιο πρόσφατες ερευνητικές μελέτες (American Library Association, 2003) ανέδειξαν στις πέντε πρώτες θέσεις των αναγνωστικών προτιμήσεων των αγοριών τα αναγνώσματα με θέμα τα ζώα, την επιστήμη, τον αθλητισμό, τη λογοτεχνία και τις βιογραφίες (Farris, Werderich, Nelson, & Fuhler, 2009).

Σε ελληνική έρευνα (Μαλαφάντης, 2005), παρατηρήθηκαν συστηματικές διαφορές φύλου ως προς τις αναγνωστικές προτιμήσεις των παιδιών, με τα αγόρια να προτιμούν περισσότερο από ό,τι τα κορίτσια τα αναγνώσματα που σχετίζονται με επιστημονική φαντασία και τεχνολογία, φυσικές επιστήμες και ανακαλύψεις, χιούμορ, χόμπι και αθλητισμό, ιστορία και πολιτική. Αντίθετα, τα κορίτσια, συγκριτικά με τα αγόρια, προτιμούν περισσότερο τα αναγνώσματα που σχετίζονται με τον άνθρωπο και την τέχνη, τις ανθρώπινες σχέσεις και το ρομαντισμό και τις βιογραφίες. Τις δύο πρώτες θέσεις στις προτιμήσεις και των δύο φύλων καταλάμβαναν η περιπέτεια και η φαντασία, καθώς και τα μυστήρια και οι μύθοι, ενώ πολύ χαμηλά στις προτιμήσεις τους ήταν τα βιβλία γνώσεων.

Νεότερη ελληνική έρευνα με μαθητές Ε' και Στ' δημοτικού (Griva et al., 2012) έδειξε ότι οι υψηλότερες αναγνωστικές προτιμήσεις και για τα δύο φύλα ήταν τα βιβλία με χιουμοριστικές ιστορίες, οι περιπέτειες και τα κόμικς. Τα αγόρια προτιμούσαν περισσότερο τα αθλητικά περιοδικά και τα κόμικς από ό,τι τα κορίτσια, ενώ τα κορίτσια έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρον για τα περιοδικά που αφορούν την τηλεόραση και τη μουσική, καθώς και για την ποίηση.

Ως προς το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, ερευνητικά δεδομένα από υποβαθμισμένες αστικές περιοχές των Η.Π.Α. έδειξαν ότι τα παιδιά Δ', Ε' και Στ' δημοτικού προτιμούσαν αναγνωστικό υλικό που αναφερόταν στη μεσαία αστική τάξη και αφορούσε χαρακτήρες με θετική αυτοαντίληψη σε θετικές ομαδικές αλληλεπιδράσεις, αλλά αυτή η προτίμηση μειωνόταν με την ηλικία (Johns, 1974, 1975). Η σχετική έρευνα στην Ελλάδα (Μαλαφάντης, 2005) έδειξε ότι τα παιδιά που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα προτιμούν περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά που προέρχονται από τα μεσαία και υψηλότερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα, αναγνώσματα σχετικά με τον άνθρωπο και την

τέχνη, τις ανθρώπινες σχέσεις και το ρομαντισμό, το χιούμορ, χόμπι και αθλητισμό, τα μυστήρια και τους μύθους, τη σχολική γνώση και τις βιογραφίες.

Η συσχέτιση των αναγνωστικών προτιμήσεων με την επίδοση στην ανάγνωση έχει καταδειχθεί σε παλαιότερες έρευνες (Higgins & Elliott, 1982· Langer, 1970· Wilson, 1985). Σε ελληνική έρευνα (Μαλαφάντης, 2005) βρέθηκαν αντιστρόφως ανάλογες, αν και ασθενείς έως μέτριου βαθμού, σχέσεις της επίδοσης με τις αναγνωστικές προτιμήσεις. Αρνητικά σχετίζεται η επίδοση γενικά, και στη Γλώσσα ειδικά, με την προτίμηση για το χιούμορ, χόμπι και αθλητισμό, την επιστημονική φαντασία και τεχνολογία, καθώς και με τον άνθρωπο και την τέχνη. Τα παιδιά, δηλαδή, που προτιμούν αναγνώσματα με αυτά τα θέματα τείνουν να έχουν χαμηλότερες σχολικές επιδόσεις γενικά, και ειδικά στο μάθημα της Γλώσσας.

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τις πιθανές διαφορές των αναγνωστικών προτιμήσεων των μαθητών του Δημοτικού σχολείου ως προς το φύλο, την ηλικία, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, τη σχολική επίδοση γενικά και την επίδοση στο γλωσσικό μάθημα ειδικότερα.

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες ήταν 1.136 μαθητές/μαθήτριες Δ' και Στ' Δημοτικού, ηλικίας 9-12 ετών, από 36 σχολεία της Νομαρχίας Αθηνών, της Ανατολικής και της Δυτικής Αττικής, καθώς και του Πειραιά (547 αγόρια και 589 κορίτσια, 563 Δ' και 573 Στ' δημοτικού). Οι μαθητές προέρχονταν από τα τρία βασικά κοινωνικοοικονομικά επίπεδα: 375 από το θεωρούμενο ως χαμηλότερο (Α. Λιόσια, Αχαρνές, Βύρωνας, Καισαριανή, Καλλιθέα, Κ. Πατήσια, Κερασίνη, Κολωνός, Κορυδαλλός, Ν. Ιωνία, Ν. Χαλκηδόνα, Κοκκινιά, Καμίνια, Περιστερί, Πετρούπολη), 382 από το θεωρούμενο ως μεσαίο (Αγ. Δημήτριος, Άλιμος, Αμπελόκηποι, Γαλάτσι, Γκύζη-Πολύγωνο, Δάφνη, Ζωγράφου, Ηλιούπολη, Ηράκλειο, Θησείο, Κουκάκι, Κυψέλη, Ν. Σμύρνη, Παγκράτι, Π. Φάληρο, Υμηττός) και 379 από το θεωρούμενο ως υψηλότερο (Αγ. Παρασκευή, Βούλα, Βουλιαγμένη, Γλυφάδα, Κηφισιά, Μαρούσι, Ν. Ψυχικό, Π. Φάληρο, Π. Ψυχικό, Χαλάνδρι, Χολαργός). Στη συντριπτική τους πλειονότητα είχαν ελληνική καταγωγή, όπως προέκυψε από τις δηλώσεις των ιδίων.

Μέσο συλλογής δεδομένων

Δόθηκε το *Ερωτηματολόγιο Αναγνωστικών Προτιμήσεων (Reading Preferences Survey, Bundy, 1982)*. Αποτελείται από 44 ερωτήσεις-φανταστικούς τίτλους βιβλίων με σχολιασμό, οι οποίες κατανέμονται εννοιολογικά σε 11 θεματικές κατηγορίες αναγνωσμάτων, με τέσσερις ερωτήσεις η καθεμία, που αξιολογούν τις αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών δημοτικού σχολείου: (α) *Ιστορία* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 1, 15, 24, 32)· (β) *Βιογραφία* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 2, 9, 29, 39)· (γ) *Επιστήμη* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 3, 6, 10, 13)· (δ) *Περιπέτεια* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 12, 31, 35, 37)· (ε) *Μυστήριο* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 8, 17, 20, 28)· (στ) *Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 11, 16, 21, 43)· (ζ) *Αθλήματα* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 7, 25, 34, 40)· (η) *Ποίηση* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 22, 30, 38, 41)· (θ) *Ζωά* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 14, 19, 26, 42)· (ι) *Κατασκευές-Χόμπι* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 4, 27, 33, 36)· και (ια) *Παραμύθια* (ερωτήσεις υπ' αριθμόν 5, 18, 23, 44). Παραθέτουμε ενδεικτικά ένα παράδειγμα από τη θεματική κατηγορία: (α) *Ιστορία* (ερώτηση 1: «*ΙΣΤΟΡΙΑ: ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ*. Στο βιβλίο αυτό περιγράφεται η ιστορία μιας χώρας στο παρελθόν και συγκρίνεται με αυτά που συμβαίνουν στον κόσμο σήμερα. Το βιβλίο περιγράφει πώς το ιστορικό παρελθόν παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της σύγχρονης ιστορίας»). Η κλίμακα είναι τετραβάθμια (Δεν μου αρέσει καθόλου=1 έως Μου αρέσει πάρα πολύ=4). Οι βαθμοί κυμαίνονται από 4 έως 16 για κάθε θεματική κατηγορία και καμιά ερώτηση δεν κωδικοποιείται αντίστροφα, καθώς σε όλες ο βαθμός 4 σημαίνει υψηλή προτίμηση.

Οι δείκτες εσωτερικής συνέπειας αξιοπιστίας (Cronbach alpha) του πρωτότυπου ερωτηματολογίου σε μαθητές Δ' και Στ' Δημοτικού ήταν 0.65-0.90.

Η ελληνική εκδοχή του ερωτηματολογίου προέκυψε μετά από διαδοχικές μεταφράσεις του αγγλικού κειμένου στα ελληνικά, σύγκριση μεταξύ τους και επιλογή της τελικής ελληνικής μετάφρασης από δύο δίγλωσσα άτομα, αντίστροφη μετάφραση αυτής στα αγγλικά από τρίτο δίγλωσσο άτομο και σύγκρισή της με το πρωτότυπο αγγλικό κείμενο, συζήτηση των διαφοροποιήσεων των μεταφράσεων και καθορισμό του τελικού ερωτηματολογίου.

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου ερευνητικού προγράμματος για τη σχέση του παιδιού με την ανάγνωση (για άλλα τμήματα αυτού του προγράμματος βλ. Μαλαφάντης & Φελούκα, 2007, 2008, 2013· Μαλαφάντης, Φελούκα, & Γαλανάκη, 2012, υπό δημοσίευση).

Αρχικά, η ελληνική εκδοχή του ερωτηματολογίου δόθηκε πιλοτικά σε 19 μαθητές Δ' δημοτικού (το σύνολο μίας τάξης) και, με βάση τις απαντήσεις των παιδιών, έγιναν αλλαγές στη διατύπωση ορισμένων ερωτήσεων ώστε να είναι περισσότερο κατανοητές από τους μαθητές.

Η έρευνα διεξήχθη από τη δεύτερη συγγραφέα, κατόπιν άδειας από το ΥΠΕΠΘ, γραπτής συγκατάθεσης των γονέων και ενημέρωσης των μαθητών και των δασκάλων για το σκοπό της έρευνας. Οι μαθητές συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ατομικά μέσα στις σχολικές αίθουσες, αφού τους δόθηκαν αναλυτικές οδηγίες και παραδείγματα. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διαρκούσε περίπου 20'. Η έρευνα διεξήχθη το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Μαΐου 2007.

Ευρήματα

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των αναγνωστικών προτιμήσεων για το σύνολο των συμμετεχόντων και χωριστά για το φύλο, καθώς και ο δείκτης Cronbach alpha για καθεμία αναγνωστική προτίμηση (θεματική κατηγορία βιβλίων).

Πίνακας 1. Μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις αναγνωστικών προτιμήσεων ως προς το φύλο και για το σύνολο και δείκτης Cronbach alpha

Θεματικές κατηγορίες βιβλίων	Φύλο		Σύνολο	Cronbach alpha
	Αγόρια (<i>n</i> = 547)	Κορίτσια (<i>n</i> = 547)	(<i>N</i> = 1136)	
	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>M</i> (<i>SD</i>)	
Ιστορία	2.98 (0.65)	2.91 (0.70)	2.95 (0.68)	0.72
Βιογραφία	2.48 (0.71)	2.74 (0.67)	2.62 (0.70)	0.69
Επιστήμη	3.30 (0.60)	3.16 (0.63)	3.23 (0.62)	0.66
Περιπέτεια	3.32 (0.61)	3.32 (0.65)	3.32 (0.63)	0.69
Μυστήριο	3.34 (0.70)	3.41 (0.67)	3.38 (0.69)	0.71
Αστεία- Αινίγματα- Παιχνίδια	3.53 (0.54)	3.64 (0.46)	3.59 (0.50)	0.71
Αθλήματα	3.34 (0.66)	2.84 (0.76)	3.08 (0.76)	0.80
Ποίηση	2.34 (0.80)	2.69 (0.79)	2.52 (0.82)	0.84
Ζωά	2.82 (0.79)	3.23 (0.70)	3.03 (0.77)	0.80
Κατασκευές- Χόμπι	3.06 (0.69)	3.31 (0.64)	3.19 (0.67)	0.72
Παραμύθια	2.41 (0.75)	2.87 (0.70)	2.65 (0.76)	0.76
Ιστορία	2.98 (0.65)	2.91 (0.70)	2.95 (0.68)	0.72

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 1, οι μέσοι όροι κυμαίνονται μεταξύ του 2.52 (ο μικρότερος) και του 3.59 (ο μεγαλύτερος). Οι δείκτες εσωτερικής συνέπειας αξιοπιστίας (Cronbach alpha) είναι αρκετά υψηλοί για όλες τις θεματικές κατηγορίες, με εξαίρεση την Επιστήμη, για την οποία ο δείκτης είναι σχετικά χαμηλότερος, εύρημα το οποίο ενδέχεται να οφείλεται στη δυσκολία των μαθητών να κατανοήσουν το περιεχόμενο αυτής της θεματικής κατηγορίας.

Ακολούθως, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των μονοπαραγοντικών αναλύσεων διακύμανσης (one-way ANOVA) των αναγνωστικών προτιμήσεων για τις μελετώμενες μεταβλητές (φύλο, τάξη-ηλικία, κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, συνολική επίδοση και επίδοση στη Γλώσσα).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές φύλου προέκυψαν στις προτιμήσεις για τις Βιογραφίες, την Επιστήμη, τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια, τα Αθλήματα, την Ποίηση, τα Ζώα, τις Κατασκευές-Χόμπι και τα Παραμύθια. Αναλυτικότερα, βρέθηκε ότι τα αγόρια προτιμούν αναγνώσματα με επιστημονικά θέματα και με αθλήματα, περισσότερο από τα κορίτσια [$F(1, 1134) = 15.88, p < .001, \eta^2 = .014$ και $F(1, 1134) = 137.85, p < .001, \eta^2 = .108$, αντίστοιχα], ενώ τα κορίτσια προτιμούν περισσότερο τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια από τα αγόρια [$F(1, 1134) = 14.57, p < .001, \eta^2 = .013$], αλλά οι διαφορές αυτές δεν είναι ισχυρές όπως φαίνεται από τους δείκτες η^2 . Τα κορίτσια προτιμούν περισσότερο από τα αγόρια να διαβάζουν Βιογραφίες, Ποίηση, ιστορίες με Ζώα, βιβλία σχετικά με Κατασκευές-Χόμπι και Παραμύθια [$F(1, 1134) = 39.18, p < .001, \eta^2 = .033, F(1, 1134) = 55.51, p < .001, \eta^2 = .047, F(1, 1134) = 84.75, p < .001, \eta^2 = .070, F(1, 1134) = 40.06, p < .001, \eta^2 = .034$ και $F(1, 1134) = 115.74, p < .001, \eta^2 = .093$, αντίστοιχα]. Όμως και αυτές οι διαφορές, όπως φαίνεται από τον δείκτη η^2 , δεν είναι σχετικά ισχυρές.

Τα αγόρια προτιμούν την Ιστορία περισσότερο από τα κορίτσια [$F(1, 1134) = 2.88, p < .090, \eta^2 = .003$], ενώ τα κορίτσια προτιμούν το Μυστήριο περισσότερο από τα αγόρια [$F(1, 1134) = 2.62, p < .106, \eta^2 = .002$], αλλά οι διαφορές αυτές δεν είναι στατιστικά σημαντικές. Ως προς τις Περιπέτειες, δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά φύλου [$F(1, 1134) = .002, p < .966, \eta^2 = .000$].

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των συμμετεχόντων ως προς τις αναγνωστικές προτιμήσεις χωριστά για κάθε τάξη-ηλικία (Δ' και Στ' Δημοτικού).

Πίνακας 2. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις των αναγνωστικών προτιμήσεων ως προς την τάξη-ηλικία

Θεματικές κατηγορίες βιβλίων	Τάξη-ηλικία	
	Δ' Δημοτικού (<i>n</i> = 563)	Στ' Δημοτικού (<i>n</i> = 573)
	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>M</i> (<i>SD</i>)
Ιστορία	3.07 (0.63)	2.82 (0.70)
Βιογραφία	2.77 (0.66)	2.47 (0.71)
Επιστήμη	3.31 (0.60)	3.15 (0.63)
Περιπέτεια	3.27 (0.66)	3.37 (0.60)
Μυστήριο	3.24 (0.75)	3.51 (0.59)
Αστεία-Αινίγματα- Παιχνίδια	3.60 (0.49)	3.57 (0.52)
Αθλήματα	3.19 (0.69)	2.97 (0.81)
Ποίηση	2.77 (0.73)	2.27 (0.82)
Ζώα	3.24 (0.68)	2.83 (0.80)
Κατασκευές-Χόμπι	3.25 (0.64)	3.13 (0.70)
Παραμύθια	2.86 (0.68)	2.44 (0.77)

Στατιστικά σημαντικές διαφορές τάξης-ηλικίας προέκυψαν για την Ιστορία, τις Βιογραφίες, την Επιστήμη, το Μυστήριο, τα Αθλήματα, την Ποίηση, τα Ζώα και τα Παραμύθια. Οι μαθητές Δ' Δημοτικού προτιμούν να διαβάζουν Ιστορία και Βιογραφίες περισσότερο από τους μαθητές Στ' Δημοτικού και οι διαφορές αυτές είναι σχετικά ισχυρότερες από άλλες [$F(1, 1134) = 39.68, p < .001, \eta^2 = .034$ και $F(1, 1134) = 54.79, p < .001, \eta^2 = .046$, αντίστοιχα]. Οι μαθητές Δ' Δημοτικού προτιμούν να διαβάζουν Επιστήμη και Αθλήματα περισσότερο από τους μαθητές Στ' Δημοτικού, αλλά οι διαφορές αυτές δεν είναι ισχυρές [$F(1, 1134) = 20.73, p < .001, \eta^2 = .018$ και $F(1, 1134) = 22.30, p < .001, \eta^2 = .019$, αντίστοιχα], ενώ οι μαθητές Στ' Δημοτικού προτιμούν περισσότερο το Μυστήριο και αυτή η διαφορά είναι ισχυρότερη [$F(1, 1134) = 45.86, p < .001, \eta^2 = .039$]. Πολύ ισχυρότερες είναι οι διαφορές που προκύπτουν μεταξύ των δύο τάξεων ως προς τις θεματικές κατηγορίες Ποίηση, ιστορίες με Ζώα και Παραμύθια, με τους μαθητές Δ' Δημοτικού να εκδηλώνουν υψηλότερη προτίμηση στην ανάγνωση αυτών των θεμάτων [$F(1, 1134) = 120.35, p < .001, \eta^2 = .096, F(1, 1134) = 90.01, p < .001, \eta^2 = .074$ και $F(1, 1134) = 93.57, p < .001, \eta^2 = .076$, αντίστοιχα].

Οι μαθητές Στ' Δημοτικού προτιμούν να διαβάζουν Περιπέτειες περισσότερο από τους μαθητές Δ' Δημοτικού, ενώ οι μαθητές Δ' Δημοτικού προτιμούν τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια και Κατασκευές-Χόμπι περισσότερο από τους μαθητές Στ' Δημοτικού, ωστόσο οι διαφορές αυτές δεν είναι στατιστικά σημαντικές [$F(1, 1134) = 6.86, p < .009, \eta^2 = .006, F(1, 1134) = .99, p < .321, \eta^2 = .001$ και $F(1, 1134) = 8.29, p < .004, \eta^2 = .007$, αντίστοιχα].

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των συμμετεχόντων ως προς τις αναγνωστικές προτιμήσεις χωριστά για κάθε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο (χαμηλότερο, μεσαίο, υψηλότερο). Μεταξύ των τριών κοινωνικοοικονομικών επιπέδων διεξήχθησαν πολλαπλές συγκρίσεις (post-hoc comparisons) με τη μέθοδο Scheffé.

Για τις αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών που προέρχονται από το χαμηλότερο, μεσαίο και ανώτερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την Επιστήμη, το Μυστήριο, την Ποίηση, τις ιστορίες με Ζώα και τις Κατασκευές-Χόμπι, ωστόσο οι διαφορές αυτές δεν είναι ισχυρές. Αναλυτικότερα, οι μαθητές που ανήκουν σε χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα προτιμούν να διαβάζουν περισσότερο Επιστήμη, ιστορίες με Ζώα και Ποίηση, συγκριτικά με τους μαθητές που προέρχονται από το υψηλότερο και το μεσαίο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο [$F(2, 1133) = 4.56, p < .011, \eta^2 = .008, F(2, 1133) = 4.44, p < .012, \eta^2 = .008$ και $F(2, 1133) = 7.65, p < .001, \eta^2 = .013$, αντίστοιχα]. Αντίθετα, οι μαθητές που προέρχονται από το υψηλότερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο προτιμούν να διαβάζουν περισσότερο Μυστήριο και Κατασκευές-Χόμπι, συγκριτικά με τους μαθητές που προέρχονται από το μεσαίο και το χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο [$F(2, 1133) = 3.26, p < .039, \eta^2 = .006$ και $F(2, 1133) = 4.70, p < .009, \eta^2 = .008$, αντίστοιχα].

Πίνακας 3. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις των αναγνωστικών προτιμήσεων ως προς το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο

Θεματικές κατηγορίες βιβλίων	Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο		
	Χαμηλότερο (<i>n</i> = 375)	Μεσαίο (<i>n</i> = 382)	Υψηλότερο (<i>n</i> = 379)
	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>M</i> (<i>SD</i>)
Ιστορία	2.98 (0.67)	2.89 (0.70)	2.97 (0.66)
Βιογραφία	2.65 (0.70)	2.60 (0.72)	2.60 (0.69)
Επιστήμη	3.27 (0.62)	3.15 (0.65)	3.26 (0.59)
Περιπέτεια	3.29 (0.64)	3.35 (0.63)	3.31 (0.62)
Μυστήριο	3.30 (0.70)	3.40 (0.68)	3.42 (0.67)
Αστεία-Αινίγματα- Παιχνίδια	3.57 (0.52)	3.56 (0.52)	3.63 (0.46)
Αθλήματα	3.14 (0.72)	3.06 (0.81)	3.04 (0.75)
Ποίηση	2.65 (0.82)	2.46 (0.85)	2.45 (0.77)
Ζώα	3.11 (0.73)	2.94 (0.81)	3.05 (0.77)
Κατασκευές-Χόμπι	3.21 (0.67)	3.11 (0.72)	3.26 (0.61)
Παραμύθια	2.72 (0.78)	2.60 (0.79)	2.64 (0.70)

Δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την Ιστορία, τη Βιογραφία, την Περιπέτεια, τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια, τα Αθλήματα και τα Παραμύθια [$F(2, 1133) = 2.31, p < .100, \eta^2 = .004, F(2, 1133) = 2.71, p < .067, \eta^2 = .005, F(2, 1133) = .72, p < .488, \eta^2 = .001, F(2, 1133) = 2.08, p < .125, \eta^2 = .004, F(2, 1133) = .95, p < .388, \eta^2 = .002$ και $F(2, 1133) = 2.42, p < .090, \eta^2 = .004$, αντίστοιχα].

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των συμμετεχόντων ως προς τις αναγνωστικές προτιμήσεις χωριστά για κάθε κατηγορία σχολικής επίδοσης γενικά και επίδοσης στη Γλώσσα ειδικότερα.

Πίνακας 4. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις των αναγνωστικών προτιμήσεων ως προς τη σχολική επίδοση και την επίδοση στη Γλώσσα

Θεματικές κατηγορίες βιβλίων	Σχολική επίδοση ($N = 1.131$)		Επίδοση στη Γλώσσα ($N = 1.105$)	
	A (9-10) ($n = 994$)	B (7-8) ($n = 137$)	A (9-10) ($n = 838$)	B (7-8) ($n = 267$)
	$M(SD)$	$M(SD)$	$M(SD)$	$M(SD)$
Ιστορία	2.95 (0.68)	2.92 (0.63)	2.95 (0.69)	2.93 (0.65)
Βιογραφία	2.63 (0.69)	2.52 (0.77)	2.62 (0.70)	2.60 (0.72)
Επιστήμη	3.24 (0.62)	3.14 (0.64)	3.24 (0.62)	2.60 (0.72)
Περιπέτεια	3.34 (0.62)	3.19 (0.70)	3.36 (0.62)	3.21 (0.65)
Μυστήριο	3.42 (0.67)	3.07 (0.75)	3.44 (0.66)	3.21 (0.71)
Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια	3.62 (0.49)	3.40 (0.55)	3.62 (0.50)	3.51 (0.50)
Αθλήματα	3.08 (0.77)	3.09 (0.70)	3.07 (0.77)	3.10 (0.74)
Ποίηση	2.51 (0.82)	2.55 (0.83)	2.50 (0.82)	2.54 (0.80)
Ζώα	3.04 (0.78)	2.99 (0.71)	3.02 (0.79)	3.07 (0.74)
Κατασκευές-Χόμπι	3.22 (0.67)	3.02 (0.68)	3.22 (0.67)	3.14 (0.71)
Παραμύθια	2.66 (0.76)	2.61 (0.74)	2.64 (0.75)	2.66 (0.79)

Για τις αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών με υψηλή σχολική επίδοση (δηλαδή, με μέσο όρο βαθμολογίας A = 9-10) και χαμηλότερη σχολική επίδοση (δηλαδή, με μέσο όρο βαθμολογίας B = 7-8), προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές για τις Περιπέτειες, το Μυστήριο, τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια και τις Κατασκευές-Χόμπι. Οι μαθητές με υψηλή σχολική επίδοση διαβάζουν περισσότερο Περιπέτειες, Μυστήριο, Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια και Κατασκευές-Χόμπι, συγκριτικά με τους μαθητές με χαμηλότερη σχολική επίδοση, αλλά οι διαφορές αυτές είναι σχετικά μικρές, με ισχυρότερες εκείνες που αναφέρονται στο Μυστήριο και στα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια [$F(1, 1129) = 7.08, p < .008, \eta^2 = .006, F(1, 1129) = 32.34, p < .001, \eta^2 = .028, F(1, 1129) = 22.20, p < .001, \eta^2 = .019$ και $F(1, 1129) = 10.26, p < .001, \eta^2 = .009$, αντίστοιχα].

Δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές για την Ιστορία, τη Βιογραφία, την Επιστήμη, τα Αθλήματα, την Ποίηση, τις ιστορίες με Ζώα και τα Παραμύθια [$F(1, 1129) = .17, p < .676, \eta^2 = .000, F(1, 1129) = 2.98, p < .084, \eta^2 = .003, F(1, 1129) = 2.83, p < .093, \eta^2 = .003, F(1, 1129) = .54, p < .463, \eta^2 = .000, F(1, 1129) = .40, p < .526, \eta^2 = .000, F(1, 1129) = .07, p < .799, \eta^2 = .000$ και $F(1, 1129) = .22, p < .642, \eta^2 = .000$, αντίστοιχα].

Για τις αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών με υψηλή σχολική επίδοση στο γλωσσικό μάθημα (βαθμολογία Γλώσσας Α' τριμήνου Α = 9-10) και χαμηλότερη σχολική επίδοση στο γλωσσικό μάθημα (βαθμολογία Γλώσσας Α' τριμήνου Β = 7-8), προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές για τις Περιπέτειες, το Μυστήριο και τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια. Οι μαθητές με υψηλή σχολική επίδοση στη Γλώσσα διαβάζουν περισσότερο Περιπέτειες, Μυστήριο, Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια συγκριτικά με τους μαθητές με χαμηλότερη σχολική επίδοση στη Γλώσσα, αλλά οι διαφορές αυτές είναι σχετικά μικρές, με ισχυρότερη εκείνη που αναφέρεται στο Μυστήριο [$F(1, 1103) = 11.45, p < .001, \eta^2 = .010, F(1, 1103) = 23.51, p < .001, \eta^2 = .021$ και $F(1, 1103) = 9.17, p < .003, \eta^2 = .008$, αντίστοιχα].

Δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές για την Ιστορία, τη Βιογραφία, την Επιστήμη, τα Αθλήματα, την Ποίηση, τις ιστορίες με Ζώα, τις Κατασκευές-Χόμπι και τα Παραμύθια [$F(1, 1103) = .12, p < .732, \eta^2 = .000, F(1, 1103) = .11, p < .744, \eta^2 = .000, F(1, 1103) = .66, p < .415, \eta^2 = .001, F(1, 1103) = 2.83, p < .093, \eta^2 = .003, F(1, 1103) = .32, p < .571, \eta^2 = .000, F(1, 1103) = .44, p < .509, \eta^2 = .000, F(1, 1103) = .99, p < .320, \eta^2 = .001$ και $F(1, 1103) = .07, p < .797, \eta^2 = .000$, αντίστοιχα].

Ερμηνεία των ευρημάτων – Σημασία για την εκπαιδευτική πράξη

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας που διεξήχθη σε Έλληνες μαθητές σχετικά με τις αναγνωστικές προτιμήσεις τους συμφωνούν με τα αντίστοιχα της διεθνούς βιβλιογραφίας (Greenlaw & Wielan, 1979· Lauritzen & Cheves, 1974· Summers & Lukasevich, 1983· Weintraub et al., 1972). Τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια και τα αναγνώσματα που έχουν Μυστήριο και Περιπέτειες, εύρημα που εμφανίζεται διαχρονικά (Awais & Ameen, 2013· Bundy, 1982· Clark & Foster, 2005· Fisher, 1988· Fisher & Ayers, 1990· Graham, 1986· Greaney & Hegarty, 1987· Griva et al., 2012· Hawkins, 1983· Majid & Tan, 2007· Shelly, 1990), ενώ στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται η Βιογραφία και η Ποίηση, εύρημα επίσης σύμφωνο με τα διεθνή ερευνητικά δεδομένα (Chiu, 1984· Clark & Foster, 2005· Kimmins 1986· Snellman, 1993· Summers & Lukasevich, 1983· Worthy et al., 1999), με εξαίρεση μια έρευνα (Sturm, 2003), η οποία έδειξε ότι η ποίηση βρισκόταν στην τρίτη θέση των αναγνωστικών προτιμήσεων των μαθητών.

Σε πλήρη συμφωνία με τη διεθνή βιβλιογραφία και η παρούσα έρευνα ανέδειξε συστηματικές, αλλά όχι ισχυρές διαφορές φύλου για όλες τις αναγνωστικές προτιμήσεις εκτός από την Ιστορία, τις Περιπέτειες και το Μυστήριο. Ειδικότερα, τα αγόρια προτιμούν περισσότερο την Ιστορία από ό,τι τα κορίτσια, εύρημα που έρχεται σε αντίθεση με τα ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας (Fisher, 1994· Haynes & Richgels, 1992· Sainsbury, 2004). Το εύρημα ότι τα κορίτσια προτιμούν περισσότερο τις ιστορίες μυστηρίου από ό,τι τα αγόρια συμφωνεί με αντίστοιχα διεθνή ευρήματα (Johnson & Greenbaum, 1982· Summers & Lukasevich, 1983), ωστόσο υπάρχει και έρευνα στην οποία έχει βρεθεί το αντίθετο (Wolfson et al., 1984). Ως προς τις Περιπέτειες, δεν υπάρχει καμιά διαφοροποίηση μεταξύ των δύο φύλων στην παρούσα έρευνα, εύρημα που έρχεται σε αντίθεση με τα διεθνή ερευνητικά ευρήματα (Johnson & Greenbaum, 1982· Simpson, 1998· Summers & Lukasevich, 1983· Wolfson et al., 1984).

Στατιστικά σημαντικές διαφορές στις αναγνωστικές προτιμήσεις μεταξύ των δύο φύλων προκύπτουν και για τις Βιογραφίες, την Επιστήμη, τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια, τα Αθλήματα, την Ποίηση, τις ιστορίες με Ζώα, τις Κατασκευές-Χόμπι και τα Παραμύθια, αλλά οι διαφοροποιήσεις αυτές δεν είναι ισχυρές. Τα κορίτσια διαβάζουν Βιογραφίες πολύ περισσότερο από ό,τι τα αγόρια και αυτή η διαφορά είναι πολύ πιθανό να συνδέεται με τις διαδικασίες και τις πρακτικές κοινωνικοποίησης, κατά τις οποίες τα κορίτσια κατευθύνονται να ενδιαφέρονται για την κοινωνική ζωή του ανθρώπου. Τα αγόρια προτιμούν την Επιστήμη και τα Αθλήματα περισσότερο από ό,τι τα κορίτσια, εύρημα αντίστοιχο με διεθνή ευρήματα (Chiu, 1984· Clark, 2013· Farris et al., 2009· Fisher, 1994· Griva et al., 2012· Johnson & Greenbaum, 1982· Simpson, 1998· Summers & Lukasevich, 1983· Wolfson et al., 1984). Τα κορίτσια προτιμούν να διαβάζουν αναγνώσματα με Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια, Ποίηση, ιστορίες με Ζώα, βιβλία σχετικά με Κατασκευές-Χόμπι και Παραμύθια περισσότερο από ό,τι τα αγόρια. Αυτές οι διαφορές είναι από τις πιο ισχυρές, πράγμα που επίσης συμφωνεί με τα διεθνή ευρήματα (Clark et al., 2005· Fisher, 1988· Fisher & Ayres, 1990· Griva et al., 2012· Hackrader & Moore, 1992· Johnson & Greenbaum, 1982· Summers & Lukasevich, 1983). Τα ευρήματα αυτά είναι, επίσης, σύστοιχα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις του παιδιού της σχολικής ηλικίας ως αναγνώστη (Appleyard, 1994), σύμφωνα με τις οποίες το παιδί γίνεται μικρός εξερευνητής που επιδιώκει να μάθει τη συλλογική, επίσημη και ανεπίσημη, σοφία, αλλά και με τις προσεγγίσεις των αναγνωστικών στάσεων, σύμφωνα με τις οποίες το παιδί διαβάζει κυρίως για απόλαυση και ωφέλεια/χρησιμότητα (Lewis & Teale, 1982· Μαλαφάντης & Φελούκα, 2008).

Ως προς την ηλικία, βρέθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις αναγνωστικές προτιμήσεις μεταξύ των μαθητών Δ΄ και Στ΄ Δημοτικού. Οι μαθητές Στ΄ Δημοτικού προτιμούν να διαβάζουν Μυστήριο και Περιπέτειες περισσότερο από ό,τι οι μαθητές Δ΄ Δημοτικού, ενώ οι μαθητές Δ΄ Δημοτικού προτιμούν τα αναγνώσματα σχετικά με Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια και Κατασκευές-Χόμπι περισσότερο από ό,τι τα προτιμούν οι μαθητές Στ΄ Δημοτικού, αν και οι διαφορές αυτές δεν είναι ισχυρές. Οι μαθητές Δ΄ Δημοτικού προτιμούν να διαβάζουν Ιστορία και Βιογραφίες περισσότερο από τους μαθητές Στ΄ Δημοτικού και οι διαφορές αυτές είναι σχετικά πιο ισχυρές. Ακόμη, οι μαθητές Δ΄ Δημοτικού προτιμούν να διαβάζουν Επιστήμη και Αθλήματα περισσότερο από ό,τι οι μαθητές Στ΄ Δημοτικού, αλλά οι διαφορές αυτές δεν είναι ισχυρές, ενώ οι μαθητές Στ΄ Δημοτικού προτιμούν περισσότερο Περιπέτεια και Μυστήριο και αυτή η διαφορά είναι ισχυρότερη. Πολύ ισχυρότερες είναι οι διαφορές που προκύπτουν μεταξύ των δύο τάξεων ως προς τις θεματικές κατηγορίες Ποίηση, ιστορίες με Ζώα και Παραμύθια, με τους μαθητές Δ΄ Δημοτικού να εκδηλώνουν υψηλότερη προτίμηση στην ανάγνωση αυτών των θεμάτων. Γενικότερα, παρατηρείται ένα προβάδισμα των μαθητών Δ΄ Δημοτικού σε όλες τις αναγνωστικές προτιμήσεις, με εξαίρεση τις Περιπέτειες και το Μυστήριο, που ερμηνεύεται από την ανάγκη του παιδιού σχολικής ηλικίας να γίνεται «μικρός εξερευνητής», «μικρός επιστήμων», που μαθαίνει «πώς δουλεύουν» τα πράγματα και εισάγεται στον κόσμο της συλλογικής, επίσημης και ανεπίσημης σοφίας (Appleyard, 1994), αλλά και να διαβάζει για απόλαυση και προσωπική ωφέλεια/χρησιμότητα (Lewis & Teale, 1982).

Τα ευρήματα αυτά είναι εν μέρει σύστοιχα με διεθνή ερευνητικά ευρήματα που δείχνουν μια τάση περιορισμού των ενδιαφερόντων-προτιμήσεων από τη Δ΄ προς τη Στ΄ Δημοτικού (Weintraub et al., 1972), μια μείωση της προτίμησης για βιβλία που αναφέρονται σε ζώα (Lauritzen & Cheves, 1974) και για τα παραμύθια, καθώς και της δημοτικότητας της βιογραφίας και της ποίησης από την αρχή έως το τέλος της σχολικής ηλικίας (Βάμβουκας, 1990β· Favat, 1977· Fisher & Ayres, 1990· Graham, 1986), αλλά και μια αύξηση της προτίμησης για τη θεματική κατηγορία των αθλημάτων (Fisher & Ayres, 1990).

Ως προς το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, οι αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών διαφοροποιούνται κατά στατιστικά σημαντικό τρόπο, αλλά όχι ισχυρά, ως προς την Επιστήμη, το Μυστήριο, την Ποίηση, τις ιστορίες με Ζώα και τις Κατασκευές-Χόμπι. Οι μαθητές που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα διαβάζουν περισσότερο Επιστήμη, ιστορίες με Ζώα και Ποίηση, συγκριτικά με τους μαθητές που προέρχονται από τα υψηλότερα και μεσαία κοινωνικοοικονομικά επίπεδα. Αντίθετα, οι μαθητές που προέρχονται από το υψηλότερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο διαβάζουν

περισσότερο Μυστήριο και Κατασκευές-Χόμπι, συγκριτικά με τους μαθητές που προέρχονται από το μεσαίο και το χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Μια πιθανή ερμηνεία αυτών των ευρημάτων στηρίζεται στα είδη του αναγνωστικού κινήτρου και είναι ότι οι μαθητές που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα διαβάζουν περισσότερο για απόδοση και αναγνώριση (επιστήμη, ποίηση), καθώς και για κοινωνική κινητικότητα (ή βελτίωση/αλλαγή της κοινωνικής τους θέσης), ενώ οι μαθητές που προέρχονται από το υψηλότερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο ενδέχεται να έχουν περισσότερο ενδογενές κίνητρο ανάγνωσης (ιστορίες μυστηρίου, κατασκευές-χόμπι), όπως είχε βρεθεί και σε άλλη σχετική έρευνα στην Ελλάδα (Μαλαφάντης, 2005).

Στη συνέχεια, οι αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών με υψηλή σχολική επίδοση και χαμηλότερη σχολική επίδοση διαφοροποιούνται σημαντικά ως προς τις Περιπέτειες, το Μυστήριο, τα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια και τις Κατασκευές-Χόμπι. Οι μαθητές με υψηλή σχολική επίδοση διαβάζουν περισσότερο περιπετειώδεις ιστορίες, ιστορίες με μυστήριο και αναγνώσματα σχετικά με αστεία-αινίγματα-παιχνίδια και κατασκευές-χόμπι, συγκριτικά με τους μαθητές με χαμηλότερη σχολική επίδοση, αλλά οι διαφορές αυτές είναι σχετικά μικρές, με ισχυρότερες εκείνες που αναφέρονται στο Μυστήριο και στα Αστεία-Αινίγματα-Παιχνίδια.

Τα ευρήματα αυτά ερμηνεύονται με βάση το μοντέλο των αναγνωστικών στάσεων του McKenna (1994), σύμφωνα με το οποίο οι αναγνωστικές στάσεις των παιδιών και άρα και οι αναγνωστικές προτιμήσεις τους διαμορφώνονται εν μέρει με βάση τις πεποιθήσεις τους για την έκβαση της ανάγνωσης και την αυτοαντίληψή τους ως αναγνώστες. Επομένως, είναι αναμενόμενο οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση να αναμένουν ότι η ανάγνωσή τους θα έχει αρνητική έκβαση και να οδηγούνται σε χαμηλή αυτοεκτίμηση και αρνητική αναγνωστική στάση, με αποτέλεσμα να μην έχουν αναπτύξει συγκεκριμένες αναγνωστικές προτιμήσεις, όπως έχει βρεθεί και σε άλλη σχετική έρευνα στην Ελλάδα (Μαλαφάντης, 2005).

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας γενικά θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε προτάσεις για παιδαγωγικές πρακτικές με στόχο την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας, αλλά και την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην πορεία του μαθητή προς τη διαμόρφωση της προσωπικής του ταυτότητας ως αναγνώστη, γι' αυτό και πρέπει να καλλιεργούν την αγάπη των μαθητών τους προς το βιβλίο με συγκεκριμένες πρακτικές, όπως να οργανώνουν λέσχες βιβλίων στο σχολείο με διάφορα θέματα (π.χ., μυστήριο, περιπέτεια, ζώα) και διαφορετικά επίπεδα αναγνωστικής ικανότητας (π.χ. υψηλό, μέσο και χαμηλό), ώστε οι απρόθυμοι αναγνώστες να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν. Συγχρόνως, πρέπει να μεριμνούν για τον εμπλουτισμό της σχολικής

βιβλιοθήκης με επαρκή αριθμό βιβλίων για μαθητές με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, διαφορετικά ενδιαφέροντα και διαφορετικά ηλικιακά επίπεδα και επίπεδα αναγνωστικής ικανότητας, και να τους ενθαρρύνουν να επισκέπτονται τη σχολική βιβλιοθήκη και να παίρνουν βιβλία για ανάγνωση στο σπίτι (Nippold et al., 2005).

Είναι, επίσης, σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να τηρούν ένα αρχείο σημειώσεων για τις προτιμήσεις των μαθητών ως προς το αναγνωστικό υλικό, να παρέχουν κίνητρα και να αμείβουν τους μαθητές για την ανάγνωση βιβλίων και άλλων αναγνωστικών υλικών (π.χ. περιοδικών, εφημερίδων) τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι. Μεγάλη σημασία έχει και η συνεχής σιωπηλή ανάγνωση (SSR-Sustained Silent Reading), κατά την οποία όλοι οι μαθητές πρέπει να διαβάσουν ένα βιβλίο, περιοδικό ή εφημερίδα της επιλογής τους και στη συνέχεια να συζητήσουν με έναν συμμαθητή τους για αυτό που διάβασαν, ικανοποιώντας έτσι την ανάγκη τους για κοινωνικοποίηση και αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους. Είναι απαραίτητο οι εκπαιδευτικοί να ερευνούν μαζί με τους μαθητές τους λόγους απόρριψης συγκεκριμένων τύπων αναγνωστικού υλικού, καθώς και να ερευνούν τις προτιμήσεις των μαθητών τους, ώστε να γνωρίζουν τα ονόματα των συγκεκριμένων περιοδικών, κόμικς και βιβλίων, τα οποία είναι δημοφιλή κάθε χρονική περίοδο μεταξύ των αγοριών και των κοριτσιών διαφορετικών σχολικών τάξεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πληροφορίες αυτές αλλάζουν ταχύτατα (Nippold et al., 2005). Τέλος, είναι ιδιαίτερα χρήσιμη (Raffaelli & Duckett, 1989) η ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων στην υποστήριξη των προσπαθειών του εκπαιδευτικού, με την ενημέρωσή τους για τη σπουδαιότητα της ανάγνωσης και με τη βοήθειά τους, ώστε μέσω των Συλλόγων Γονέων και Εκπαιδευτικών, να εξασφαλίζεται επαρκές αναγνωστικό υλικό για τις σχολικές βιβλιοθήκες.

Βιβλιογραφία

- Abilock, D. (2002). How gender differences should affect practices and programs. *Emergency Librarian*, 24, 17-18.
- American Library Association (2001). Teen Read Week/SmartGirl.com teen reading survey results. www.ala.org/teenread/trw_surveyresults.pdf.
- American Library Association (2003). *The information and reading preferences of North Carolina children*. Τελευταία ανάκτηση 3 Μαΐου 2009, από: www.ala.org/ala/mgrps/divs/aasl/aaslpubsandjournals/slmrb/slmrcontents/volume6_2003/readingpreferences.cfm
- Appleyard, J. A. (1994). *Becoming a reader: The experience of fiction from childhood to adulthood*. New York: Cambridge University Press.
- Awais, S., & Ameen, K. (2013). The reading preferences of primary school children in Lahore. *Pakistan Journal of Library and Information Science*, 14, 38-43.
- Βάμβουκας, Μ. Ι. (1990α). Η ανάγνωση ως ελεύθερη δραστηριότητα των μαθητών ηλικίας 8-12 ετών. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 13, 155-81.
- Βάμβουκας, Μ. Ι. (1990β). Προσφιλή αναγνώσματα παιδιών. *Επιθεώρηση Παιδικής Λογοτεχνίας*, 5, 239-268.
- Bundy, B. A. (1982). *The development of a survey to ascertain the reading preferences of fourth, fifth, and sixth graders*. Unpublished doctoral dissertation, State University of New York, Buffalo.
- Chiu, L. H. (1984). Children's attitudes toward reading and reading interests. *Perceptual and Motor Skills*, 58, 960-962.
- Clark, C. (2012). *Children's and young people's reading today. Findings from the 2011 National Literacy Trust's annual survey*. London: National Literacy Trust.
- Clark, C. (2013). *Children's and young people's reading in 2012. Findings from the 2012 National Literacy Trust's annual survey*. London: National Literacy Trust.
- Clark, C. (2014). *Children's and young people's reading in 2013. Findings from the 2013 National Literacy Trust's annual survey*. London: National Literacy Trust.
- Clark, C., & Burke, D. (2012). *Boys' reading commission. A review of existing research to underpin the commission*. London: National Literacy Trust.
- Clark, C., & Douglas, J. (2011). *Young people's reading and writing: An in-depth study focusing on enjoyment, behaviour, attitudes and attainment*. London: National Literacy Trust.

- Clark, C., & Foster, A. (2005). *Children's and young people's reading habits and preferences: The who, what, why, where and when*. London: National Literacy Trust.
- Clark, C., Osborne, S., & Akerman, R. (2008). *Young people's self-perceptions as readers: An investigation including family, peer and school influences*. London: National Literacy Trust.
- Clark, C., Torsi, S., & Strong, J. (2005). *Young people and reading: A school study conducted by the National Literacy Trust for the Reading Champions Initiative*. National Literacy Trust.
- Coles, M., & Hall, C. (2002). Gendered readings: Learning from children's reading choices. *Journal of Research in Reading, 25*, 96.
- Dreher, M. J. (2003). Motivating struggling readers by tapping the potential of information books. *Reading and Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties, 19*, 25-38.
- Eccles, J. S. (1989). Bringing young women to math and science. In M. Crawford & M. Gentry (Eds.), *Gender and thought: Psychological perspectives* (pp. 36-57). New York: Springer-Verlag.
- Farris, P. J., Werderich, D. E., Nelson, P. A., & Fuhler, C. J. (2009). Male call: Fifth-grade boys' reading preferences. *The Reading Teacher, 63*, 180-188.
- Favat, A. F. (1977). *Child and tale: The origins of interest* (Research Report No. 19). Urbana, Illinois: National Council of Teachers in English.
- Fisher, P. J. L. (1988). The reading preferences of third, fourth, and fifth graders. *Reading Horizons, Fall*, 62-70.
- Fisher, P. J. L. (1994). Who reads what and when? In E. H. Cramer & M. Castle (Eds.), *Fostering the love of reading: The affective domain in reading education* (pp. 55-65). Newark, DE: International Reading Association.
- Fisher, P. J. L., & Ayers, G. (1990). A comparison of the reading interests of children in England and the United States. *Reading Improvement, 27*, 111-115.
- Graham, S. A. (1986). Assessing reading preferences: A new approach. *New England Reading Association Journal, 21*, 8-11.
- Greaney, V., & Hegarty, M. (1987). Correlates of leisure-time reading. *Journal of Research in Reading, 10*, 3-20.
- Greenlaw, M. J., & Wielan, P. O. (1979). Reading interests revisited. *Language Arts, 56*, 32-34.

- Griva, E., Alevriadou, A., & Semoglou, K. (2012). Reading preferences and strategies employed by primary school students: Gender, socio-cognitive and citizenship issues. *International Education Studies*, 5, 24-34.
- Hackrader, M. A., & Moore, R. (1992). Literature preferences of fourth graders. *Reading Research and Instruction*, 36, 325-339.
- Hawkins, S. (1983). Reading interests of gifted children. *Reading Horizons*, 24, 18-22.
- Haynes, C., & Richgels, D. J. (1992). Fourth graders' literature preferences. *Journal of Educational Research*, 85, 208-219.
- Higgins, D., & Elliott, D. (1982). Shadowing kids in the library: Observational study of the free reading behavior and book selection process of lower achieving fourth grade students. *Arizona Reading Journal*, 21, 5-7.
- Johns, J. L. (1974). Reading preferences of intermediate-grade students in urban settings. *Reading World*, 14, 51-63.
- Johns, J. L. (1975). Reading preferences of urban students in grades four through six. *Journal of Educational Research*, 68, 306-309.
- Johnson, C. S., & Greenbaum, G. R. (1982). Girls' and boys' reading interests: A review of research. In E. M. Sheridan (Ed.), *Sex stereotypes and reading: Research and strategies*. Newark, DE: International Reading Association.
- Kimmins, E. J. (1986). *The reading interests of emotionally disturbed boys ages 11-15*. Master's thesis. Kean College of New Jersey, New Jersey.
- Langer, R. S. (1970). Reading interests and school achievement. *Reading Improvement*, 7, 22-23.
- Lauritzen, C., & Cheves, D. E. (1974). Children's reading interests classified by age level. *The Reading Teacher*, 27, 694-700.
- Lewis, R., & Teale, W. H. (1982). Primary school students' attitudes towards reading. *Journal of Research in Reading*, 5, 112-122.
- Majid, S., & Tan, V. (2007). Understanding the reading habits of children in Singapore. *Journal of Educational Media & Library Sciences*, 45, 187-198.
- Μαλαφάντης, Κ. Δ. (2005). *Το παιδί και η ανάγνωση: Στάσεις, προτιμήσεις, συνήθειες*. (Πρόλογος: Μ. Ι. Κασσωτάκης). Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μαλαφάντης, Κ. Δ., & Φελούκα, Β. (2007). Το αναγνωστικό κίνητρο των παιδιών: Διαστάσεις και σχέση με το φύλο, το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο και τη χώρα καταγωγής. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 43, 121-140.

- Μαλαφάντης, Κ. Δ., & Φελούκα, Β. (2008). Απόλαυση, χρησιμότητα, προσωπική ανάπτυξη. Διαστάσεις των αναγνωστικών στάσεων των μαθητών Δημοτικού σχολείου. *Πρακτικά Στ' Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος* με θέμα «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα». Τόμος Β' (σσ. 335-343). Αθήνα: Ατραπός.
- Μαλαφάντης, Κ. Δ., & Φελούκα, Β. (2013). Οι αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών δημοτικού σχολείου και οι μεταξύ τους σχέσεις. Στο Α. Κατσίκη-Γκίβαλου & Δ. Πολίτης (Επιμ. Έκδ.), *Καλλιεργώντας τη φιλαναγνωσία: πραγματικότητες και προοπτικές* (σσ. 155-167). Αθήνα: Διάδραση.
- Μαλαφάντης, Κ. Δ., Φελούκα, Β., & Γαλανάκη, Ε. (2012). Σχολική επίδοση, κοινωνικοί λόγοι, βαθμός δυσκολίας αναγνώσματος και είδος αναγνώσματος: Διαστάσεις του αναγνωστικού κινήτρου των μαθητών δημοτικού σχολείου. *Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.)* με θέμα: «Παιδεία κάλλιστον εστί κτήμα βροτοίς».
http://www.elliepek.gr/documents/6o_synedrio_eisigiseis/96_Malafantis_Felouka.pdf
- McKenna, M. C. (1994). Toward a model of reading attitude acquisition. In E. H. Cramer & M. Castle (Eds.), *Fostering the love of reading: The affective domain in reading education* (pp. 18-40). Newark, DE: International Reading Association.
- Nippold, M. A., Duthie, J. K., & Larsen J. (2005). Literacy as a leisure activity: Free-time preferences of older children and young adolescents. *Language Speech and Hearing Services in Schools, 36*, 93-102.
- Raffaelli, M., & Duckett, E. (1989). "We were just talking...": Conversations in early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence, 18*, 567-582.
- Sainsbury, M. (2004). Children's attitudes to reading. *Education Review, 79*, 15.
- Shelly, H. (1990). *Reading interests of middle school students and reading preferences by gender of students in a Southeast State*. Master thesis, University of Mercer, ERIC, ED42279.
- Simpson, A. (1998). Fictions and facts: Investigation of the reading practices of girls and boys. *British Educational Research, 28*, 106-108.
- Snellman, L. M. (1993). *Sixth grade reading interests: A survey*. Master's thesis. University of Virginia, Virginia.
- Sturm, B. W. (2003). The information and reading preferences of North Carolina children. *School Library Media Research, 6*. www.ala.org/aasl/slr

- Summers, E. G., & Lukasevich, A. (1983). Reading preferences of intermediate-grade children in relation to sex, community, and maturation (grade level): A Canadian perspective. *Reading Research Quarterly*, 18, 347-360.
- Swalander, L., & Taube, K. (2007). Influences of family-based prerequisites, reading attitude, and self-regulation on reading ability. *Contemporary Educational Psychology*, 32, 206-230.
- Weintraub, S., Robinson, H. M., Smith, H. K., & Plessas, G. P. (1972). The teaching of reading. *Reading Research Quarterly*, 7, 306-343.
- Wilson, R. J. (1985). Children's classics: A reading preference survey of fifth and sixth graders. *Dissertation Abstracts International*, 47, No. 86-09.
- Wolfson, B. J., Manning, G. L., & Manning, M. M. (1984). Revisiting what children say their reading interests are. *Reading World*, 24, 4-10.
- Worthy, J., Moorman, M., & Turner, M. (1999). What Johnny likes to read is hard to find in school. *Reading Research Quarterly*, 34, 12-27.

Στοιχεία επικοινωνίας:

Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ναυαρίνου 13Α, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3688082
Fax: 210 3688078
e-mail: kmalafant@primedu.uoa.gr